

Vi jobbar med jämställdhet för att utrota fattigdomen

Kampen mot fattigdom handlar inte bara om tillgång till mat och vatten. Det handlar lika mycket om rätten att få bestämma över sitt eget liv. I Kirgizistan jobbar Meerim och I'lyazbek aktivt för jämställdhet, både i det politiska livet och vardagen. De är övertygade om att det kan höja levnadsstandarden för alla.

Foto: Helen Ahlsson

Vi jobbar för jämställdhet för att utrota fattigdomen. Afrikagrupperna, Diakonia, Ecpat, FN-förbundet, Forum Syd, Kooperation Utan Gränser, Kvinna till Kvinna, Kvinnoforum, Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer/LSU, LO-TCO Biståndsnämnd, Manliga nätverket, NBV, Olof Palmes Internationella Center, PMU InterLife, RFSU, Röda Korset, SHIA, Svenska Afghanistankommittén, Svenska Missionsrådet, Svenska Unicef, Svenska UNIFEM-kommittén, Swedwatch, UNDP, Utrikesdepartementet, Zenit – en global mötesplats för unga.

Sida

Jämställdhet gör världen rikare

Vi jobbar med jämställdhet för att utrota fattigdomen

Fattigdom är mer än att sakna tillgång till mat och vatten. Fattigdom berövar människor möjligheten att forma och bestämma över sina egna liv och makten att påverka samhället.

Att inte ha tillräcklig tillgång till utbildning, hälso- och sjukvård, att sakna möjligheter att försörja sig, att inte känna sig trygg och säker är andra sidor av fattigdom.

En stor del av världens kvinnor lever i fattigdom. De saknar valmöjligheter, makt och materiella resurser. Traditionella könsroller och normer står i vägen för utvecklingen. Normer som stänger både kvinnor och män ute från olika delar av samhället, just på grund av deras kön. Följderna blir ofta negativa och ibland ödesdigra för kvinnor och flickor. Men även pojkar och män blir lidande av obalans och traditionella orättvisor.

Därför är arbetet med att minska fattigdom oskiljbart från strävan efter ökad jämställdhet.

Under många år var jämställdhet en utpräglad kvinnofråga. Idag är jämställdhetsarbetet en del i all Sidas fattigdomsbekämpning. Det är en fråga om mänskliga rättigheter. Det är dessutom en viktig del av hela samhällsutvecklingen – insatser som främjar jämställdhet har visat sig vara bland de mest effektiva sätten att minska fattigdom. Våra insatser riktar sig till både flickor och pojkar, kvinnor och män. För när vi – kvinnor och män – samarbetar når vi bättre resultat.

I den här bilagan kan du läsa om Meerims, Melbas och Rraphakisas arbete för jämställdhet i Kirgizistan, Nicaragua och Sydafrika. Tillsammans gör de världen rikare, både mänskligt och ekonomiskt.

Maria Norrfalk
Generaldirektör
Sida

PS. Välkommen till www.sida.se där du hittar ännu fler exempel på jämställdhetsarbete i världen.

Jämställdhet och demokrati som vapen mot fattigdomen i Kirgizistan

Kirgizistan, som tidigare var en del av Sovjetunionen, är ett av de fattigaste länderna i Centralasien. Men under de senaste åren har landets ekonomi förbättrats och regeringen har en tydlig strategi för att bekämpa fattigdomen. Viktiga delar i arbetet är utveckling av demokrati och jämställdhet och Sida stödjer flera insatser där kvinnliga och manliga politiker, journalister och valarbetare deltar.

EFTER DE OBLODIGA REVOLUTIONERNA i Georgien och Ukraina var det i mars 2005 dags för Kirgizistan. Återigen var det maktnissbruk, korruption och ett omstritt valresultat i parlamentsvalet som utlöste upproret. Många kvinnor ställde upp i valet, men ingen kom in. Nu deltog många kvinnor aktivt i revolutionen. Det resulterade i att Kirgizistan planerar att skriva om sin konstitution och att ett nytt val antagligen genomförs under 2006. Då kommer flera av de kvinnor som deltar i projektet, som Sida stödjer, att ställa upp.

"De utländska investeringarna skulle öka om vi fick fler kvinnor i politiken"

Meerim Orozbekova jobbade aktivt i valrörelsen i våras. Hon är bara 19 år men redan en erfaren politisk fältsarbetare. Hon håller kurser i fattigdomsbekämpning och driver projekt i jämställdhetsfrågor på landsbygden i södra Kirgizistan. Hon vill

övertyga Kirgizistans medborgare om att kvinnorna behövs i politiken för att landet ska komma ur den ekonomiska krisen.

Meerims mamma Bubusara ställde upp i parlamentsvalet i februari men kom inte in. Dottern följde henne under hela valkampanjen och på valdagen iakttog hon ivrigt röstandet. Hon såg med egna ögon hur kvinnor som kommit för att rösta inte släpptes in i vallokalen av grupper av män som vaktade ingången. Det skrämdde henne.

– Jag vill fortsätta jobba politiskt, men just nu är jag inte redo att gå igenom sådana äventyr som min mamma fick uthärda. I framtiden blir jag kanske tillräckligt stark för att våga göra politisk karriär, säger hon.

I Osj träffar vi mamma Bubusara, brodern Mederbek och tre vänner till Meerim. Alla är politiskt engagerade och stöttade Bubusara under den tuffa valkampanjen. Om Meerim tog sin mammas misslyckande hårt, blev de andra ungdomarna bara sporrade.

– Jag vill bli politiker, vårt land behöver fler kvinnor i politiken. Många tror inte att

I storstäderna är det naturligt att gifta kvinnor yrkesarbetar, men på den kirgiziska landsbygden tvingar många män sina fruar att vara hemma. Därför har Meerim Orozbekova och hennes vänner valt att hålla sina kurser i jämställdhet ute i byarna. – Det är viktigt att jobba i skolorna, de unga är mer öppna för förändringar, säger Meerim.

Foto: Jyldyz Bekebaeva

För kvinnorna i Kirgizistan är jämställdhet en möjlighet att få mer makt, både över sina egna liv och över utvecklingen i landet. För männen är det en möjlighet att bryta gamla traditionella mönster som orsakar alkoholism, utslagning och splittrade familjer.

kvinnor kan bli bra ledare, jag vill bevisa att de har fel, säger Nazgul Aldrahmova och killarna i gänget nickar. Under valkampanjen blev de alla övertygade feminister. De är också säkra på att levnadsstandarden i Kirgizistan skulle stiga om landet blev mer jämställt.

– De utländska investeringarna skulle öka om vi fick fler kvinnor i politiken. Andra länder skulle se det som ett tecken på utveckling och börja tro på oss, säger I'lyazbek Suvankulov.

Text: Elin Jönsson

Makt

Hälften av världens befolkning är kvinnor. Ändå har männen 85 procent av platserna i världens parlament. Satsningar på jämställdhet ökar kvinnornas inflytande.

■ Regeringarna i Sydafrika, Uganda, Tanzania, Namibia, Sri Lanka och Barbados arbetar med jämställdhet i den statliga budgetplaneringen. Detta för att kunna redovisa vad olika delar i ekonomin har för faktisk effekt på kvinnors respektive mäns liv.

■ Undersökningar visar att satsningar på jämställdhet ökar företagets produktivitet och vinst. För att stärka kvinnliga företagsledare och makthavare i Archangelsk, Ryssland, har man bildat nätverk och satsat på workshops. Deltagarna kommer från Sverige, Finland, Ryssland och Färöarna.

■ I Mellanöstern har kvinnliga parlamentariker från flera länder bildat nätverk för att stärka sitt eget, och andra kvinnors, deltagande i politiken.

■ Genom att stärka kvinnors inflytande i kooperativa jordbruk i nordöstra Palestina har kvinnor blivit fullvärdiga medlemmar i ett tidigare helt manligt kooperativ. Kvinnorna har startat bi-odling, utvecklat nya produkter, blivit självförsörjande och startat en "trygghetsfond". Några av dem kommer också att ställa upp i det lokala kommunvalet.

■ I senaste lokalvalet i Banja Luka, Bosnien-Hercegovina, ökade andelen kvinnor med 9,7 procent och idag är andelen kvinnor i kommunfullmäktige 35 procent. Det är långt över genomsnittet i landet och ett resultat av satsningen "Women Today".

■ Läs mer på www.sida.se

Bektur Aldanov,
utrikeministeriets talesman i södra Kirgizistan

– Det vore bra om det fanns fler kvinnor i parlamentet. Om antalet kvinnor i ledande positioner ökade skulle politiken bygga mer på folkets behov än vad den gör idag. Jag tror vi skulle se mer resultat när det gäller kampen mot fattigdomen.

Jyldyz Bekebaeva,
journalist som skriver om jämställdhet och driver den egna tidningen "Den nya generationen"

– Det var kvinnorna som gjorde revolution. De kom från landsbygden till städerna. Det var de som tog första initiativet och gick i första ledet. Det var också kvinnorna som var mest aktiva under valrörelsen i parlamentsvalet.

Nya lagar ger kvinnorna i Nicaragua en starkare ställning

– Tidigare ansåg de flesta att mannen hade rätt att bestämma över sin familj och att ingen annan skulle lägga sig i. Nu har vi fått flera viktiga lagar som visar att kvinnor och män har lika rättigheter. Det vi gör som medlare är att se till att lagarna också fungerar i verkligheten, säger Melba Estrada Guillen. Hon deltar i satsningen på lokala medlare som Sida stödjer, för att stärka kvinnorna och minska fattigdomen i Nicaragua.

Foto: Kina Roberts

Genom att få hjälp att lösa konflikter på plats kan fattiga människor spara både tid och pengar.

UTANFÖR MELBA ESTRADA GUILLENS hus står hästen selad. Här, uppe i bergen i den norra delen av Nicaragua, är häst eller åsna ofta det enda sättet att nå isolerade byar. Att komma till närmaste polis eller myndighet kan ta en hel dag. Med stöd av Sida har man därför byggt upp ett system med lokala medlare.

– Genom att vi finns kan fattiga människor spara både tid och pengar jämfört

med om de skulle behöva åka till närmaste polis eller domstol, konstaterar Melba.

De flesta familjer i området försörjer sig på lite jordbruk och på att odla kaffe. Fattigdomen är stor. Många män är frustrerade, de saknar själva jobb, samtidigt som de inte klarar av att se att kvinnorna idag har en friare ställning än tidigare. Melba vet själv vad det vill säga. Hennes man var alkoholmissbrukare. För två månader sedan tog han livet av sig.

– Det har varit tungt och fortfarande är det svårt. Alkoholen är ett stort problem och många av de konflikter jag försöker lösa handlar om våld i familjen. Många män är så kallade machistas, ”kvinnan ska vara hemma, mannen ute”, och de gillar inte när deras fruar börjar ifrågasätta det de säger. Så var det tyvärr ofta med min man också, konstaterar Melba som själv hunnit fylla 37 år och föda fem barn.

– Det var det lokala rådet i vår by som utsåg mig till medlare. För mig handlar jämställdhet mellan män och kvinnor om att dela – både på det som är svårt och det som är bra. Det är till exempel självklart att mina söner ska hjälpa till hemma, fortsätter hon.

MÅNGA MEDLINGAR HANDLAR OM grannar som blivit osams på grund av någon småsak. Allvarigare är våldet mot kvinnor och barn. Inte sällan leder situationen till att kvinnan tvingas fly med barnen, eller att mannen överger familjen. Många män vägrar också att erkänna sitt faderskap.

Tidigare var kvinnorna som utsattes för detta nästan helt rättslösa, men sedan en tid tillbaka finns en lag som anger att mannen har underhållsskyldighet för sina barn. Det finns också specialutbildade poliser som stöttar kvinnor och barn som utsatts för övergrepp.

– När det uppstår en konflikt brukar den ena parten komma till mig. Jag söker sen upp den andra och så träffas vi, ensamma, i mitt hus. Vi pratar och skriver ned en överenskommelse där var och en anger vad den lovat. Om det handlar om ett underhållsärendet går vi tillsammans igenom hur mycket pappan har möjlighet

Foto: Kina Roberts

Melba Estrada Guillen tvekade aldrig att ta på sig uppdraget att bli medlare i de isolerade byarna i norra Nicaragua.

att betala varje månad. Om han sen ändå inte betalar så hjälper jag till att föra ärendet vidare till familjedomstolen.

Det faktum att många av medlarna är kvinnor tror Melba har en stor betydelse, situation i samhällena.

– Det har aldrig varit några problem för mig att prata med männen. Av de medlingar jag haft hittills i år har alla gått bra. Jag har aldrig känt mig rädd eller hotad.

Text: David Isaksson

Tillgångar

Mer än 99 procent av världens samlade förmögenheter ägs av män och 90 procent av världens inkomster tillfaller män. Satsningar på jämställdhet minskar klyftorna och ger kvinnor bättre möjlighet att försörja sig själva.

Leslie Malena Tinoco Castellano, domare i Nicaragua:

– Jämställdhet innebär att både män och kvinnor har samma rättigheter och skyldigheter. Innan jag började som domare i kommunen hade inte en enda man dömts för våld mot kvinnor, det hette att kvinnorna skulle anpassa sig och acceptera det som skedde. Idag arbetar vi annorlunda med de här frågorna.

Andrés Herrera Rodríguez, läkare i Nicaragua:

– Forskning i Nicaragua visar att när ett barn blir sjukt så väntar mamman ofta på att pappan ska komma hem och fatta beslutet om man ska åka till sjukhuset eller inte. Många gånger väntar man för länge. Så ökad jämställdhet skulle göra att fler barn överlever.

– I början var det många som inte gillade kvinnliga poliser. De trodde inte att vi skulle klara av lika mycket som männen. Men nu har de sett vad vi kan åstadkomma. Vi är till för de drabbade, för att misshandlade och utsatta kvinnor ska kunna komma till oss och känna förtroende. Om de kan känna sig trygga så blir det bättre för deras barn – och för hela landet.

Soledad Marisol Rodríguez Herrera,
polis i Nicaragua

■ Nu görs stora satsningar på att bygga ut mödra- och barnavården på landsbygden i Burkina Faso. Samtidigt satsar man på att stärka kvinnornas rättigheter bl a när det gäller tillgång till mark att driva jordbruk på. Tillsammans bidrar det till att minska fattigdomen.

■ Det ryska lantmäteriet har integrerat jämställdhet både bland personalen och i själva verksamheten. Numera görs analyser som bl a beskriver mäns och kvinnors ägande av mark vilket gör det enklare att göra insatser för att öka jämställdheten.

■ I Guatemala arbetar "ombudsmannen för indiankvinnor" för att stärka kvinnornas rättigheter genom bl a utbildning, juridisk hjälp och rådgivning. Institutionen har fältkontor i olika delar av landet och driver även egna fall till domstolar.

■ Läs mer på www.sida.se

"Det dröjde flera år innan jag vågade göra hushållssysslor när andra såg på"

Rraphakisa Botha

Foto: Louise Gubb

Rraphakisas tvätt är en ren provokation mot könsrollerna i Sydafrika

Varje lördag släpar Rraphakisa Botha ut ett tvättkar på gården i Soweto, Sydafrika. Det hade visserligen varit lättare att använda tvättmaskinen inne i huset, men Rraphakisa är en man med en övertygelse. Så där står han nu i den snåla vinterblåsten, böjd över tvättkaret med uppkavlade armar.

UMFAZI! MOFFIE! STAY SOFT! Kärring, bög och mjukmedel är några av de skällsord som kommer flygande från de förbipassande. Rraphakisa nickar till synes uppmuntrad, det är alltid en början. Han har lyckats i sin ambition att få människor att reagera.

– Jag har sett på nära håll vilken skada traditionella könsroller gör. Kvinnor miss-handlas, hiv/aids sprider sig och familjer

slås sönder. Jag bestämde mig för att göra något åt det, berättar Rraphakisa som jobbar heltid inom organisationerna South African Men's Forum och Men as Partner Programme (MAP).

MAP:s arbete, som Sida stödjer, går ut på att utmana attityder och beteenden som äventyrar kvinnors och barns hälsa och säkerhet. Fokus ligger på att göra männen till bättre partners.

I projektet ingår också jämställdhetsutbildning för aktivister som arbetar för att minska hiv/aids genom Treatment Action Campaign (TAC).

Nu planerar Rraphakisa Botha och hans kollegor en fars dags-demonstration i Soweto för att manifesteras jämställdhet. Men diskussionen handlar också om fotboll. Just på fars dag spelar nämligen landslaget Bafana Bafana mot Ghanas Black Stars.

Kanske är det lika bra att ställa in – alla kommer förstås ändå att vara på matchen. Men, nej, det här är frågor som handlar om liv och död – och fotboll kan man inte kosta på sig att ta hänsyn till. I slutänden

**Michael Rolo,
pastor i Pretoria**

– Att män skulle vara familjens överhuvud är nonsens. Tillsammans skulle vi, män och kvinnor, kunna tackla fattigdomen dubbelt så effektivt.

**Gaby Seriri,
tandläkare i Johannesburg**

– Jämställdhet är när en man och en kvinna löser konflikter med ord, och inte med vapen. Om män inte kände sig så hotade skulle de kunna dra nytta av vår potential. Det skulle göra stor skillnad. Nu utnyttjas bara hälften av landets totala kraft.

nås en kompromiss: demonstrationen kortas till en halvdag. Då hinner fotbollsfansen förhoppningsvis med både och.

– Det här är nästan som med apartheid. Många kämpade tills de dog och fick aldrig uppleva friheten, säger Rraphakisa eftertänksamt när han räknar de drygt 200 personer som slutit upp i demonstrationen.

Ändå är han övertygad om att en förändring är på väg. Men visst kommer det att ta tid. Patriarkatet har djupa rötter i Sydafrika och våldet är utbrett. Uppskattningsvis mördas en kvinna av sin partner var sjätte timme. Och än idag trycks det skolböcker i Sydafrika som slår fast att mannen är familjens överhuvud.

Foto: Louise Gubb

Rraphakisa menar att det gäller att vara realistisk och ta små steg i taget, och budskapet under demonstrationen är det samma. Det är ingen idé att hoppas på en hastig revolution. Istället uppmanas deltagarna att börja i det lilla.

– Åk hem till din fru och säg att du älskar henne, ropar en av talarna vid demonstrationen.

Och Rraphakisa fortsätter att släpa ut tvättkaret på gården och hjälpa grannfrun att hänga gardiner. Allt för att provocera fram reaktioner som kan leda till diskussion och förändring.

Text: Annika Forsberg Langa

Våld

Under ett år dör ca 30 000 människor av direkt våld i väpnade konflikter i världen. Under samma tid dör 3,5 miljoner flickor och kvinnor av våld i hemmet.

■ I världen pågår över 50 projekt, med stöd från Sida, som handlar om att stödja flickor och pojkar och kvinnor som blivit utnyttjade genom trafficking, dvs människohandel för sexuella ändamål eller för att skaffa arbetskraft.

■ Läskunnigheten bland kvinnor i Afghanistan är mycket låg. Men satsningarna på flickors utbildning ger resultat. Tillströmningen av flickor till skolorna har ökat dramatiskt, från 3 till över 35 procent, under de senaste åren. Det ökar flickornas möjligheter att kunna skaffa en utbildning och ett yrke längre fram.

Hiv/aids

Unga kvinnor (15 – 24 år) i fattiga länder löper tre gånger högre risk att smittas av hiv än unga män. Satsningar på att förändra traditionella könsroller minskar smittorisen för både kvinnor och män.

Manscentra gör männen till bättre partners i Ukraina

Ukraina håller på att utvecklas och lämna fattigdomen bakom sig. Men det finns många hinder i vägen för utvecklingen; mäns alkoholism och låga livslängd, kvinnors utsatthet för våld, barns ottrygga uppväxt i splittrade familjer. Därför har en grupp engagerade män, med stöd från Sida, startat manscentrum för män i kris.

Idag finns manscentrum på fyra orter i Ukraina. Där kan blivande pappor få föräldrautbildning och män i kris kan få stöd. I projektet utbildas även poliser i hur de ska agera när de ingriper mot våld i hemmet. Målet är att förändra stereotypa könsroller, och minska alkoholismen och våldet, som står i vägen för utvecklingen. Nu pågår liknande arbete vid manscentrum i Ryssland och Moldavien.

Foto: Pressens Bild

■ I Asien arbetar ett kristet feministiskt nätverk för att öka jämställdheten, och bryta patriarkala strukturer, både i samhället och i kyrkan. Viktiga frågor är kvinnors rätt till egen tolkning av Bibeln och hur kvinnor bidrar till utvecklingen.

■ Läs mer på www.sida.se

En ny mansroll för att minska hiv/aids och våld

– Att jobba med jämställdhet är en investering för samhället som helhet. Utan de rigida könsrollerna skulle antalet mord sjunka drastiskt och takten på spridningen av hiv/aids sakta av, säger Dean Peacock.

När en fjärdedel av den sexuellt aktiva befolkningen är hiv-smittad är det dags att tänka om. Det menar Dean Peacock, chef för Men as Partner Programme (MAP).

– Hur många människoliv den traditionella mansrollen krävt, och fortfarande kräver, vågar jag inte gissa, säger Dean Peacock.

Uppfattningen om att "riktiga män" gör det utan kondom inskränker kvinnors möjligheter att förhandla sig till säkert sex och bidrar till den snabba spridningen av hiv.

Varje år kommer mellan 2 000 och 3 000 män till MAP:s veckolånga kurser, som bland annat inkluderar blöjbyten och matlagning. Dörrarna är öppna för alla, men Dean Peacock föredrar att arbeta med organiserade grupper, som fackföreningar och kyrkor.

Inom MAP:s ramar finns ett antal stödgrupper som sammanträder varje vecka och där män som brottas med sig själva får tala ut.

Foto: Louise Gubb

– Jämställdhet är en investering för samhället, säger Dean Peacock, chef för MAP.

Vad kan du göra?

JÄMSTÄLLDHET ÄR EN MÄNSKLIG RÄTTIGHET men också ett effektivt sätt att bekämpa fattigdomen. Och det gäller fattigdomen i alla dess former – brist på mat och vatten, utbildning, hälsa, försörjningsmöjligheter, makt och inflytande, demokrati. Därför går vår kamp för jämställdhet hand i hand med kampen mot fattigdom.

Vill du vara med? Ta kontakt med någon av de svenska aktörer som arbetar med jämställdhet för att

utrota fattigdomen. Genom att skaffa mer kunskap och sprida den vidare, bli medlem, skänka pengar eller bli volontär gör du en viktig insats.

Vill du ha mer information om jämställdhet, fattigdomsbekämpning och tillståndet i världen, besök www.sida.se.

Jämställdhet gör världen rikare, både mänskligt och ekonomiskt!

www.afrikagrupperna.se

www.diakonia.se

www.ecpat.se

www.fn.se

www.forumsyd.se

www.utangranser.se

www.iktk.se

www.kvinnoforum.se

www.lsu.se

www.lotcobistand.org

www.man-net.nu

www.nbv.se

www.palmecenter.se

www.pmu.nu

www.rfsu.se

www.rodakorset.se

www.shia.se

www.sak.se

www.missioncouncil.se

www.unicef.se

www.swedwatch.org

www.undp.se/mdg

www.unifem.se

www.ud.se

www.zenit.sida.se

Jämställdhet gör världen rikare. Läs mer på www.sida.se.

STYRELSEN FÖR INTERNATIONELLT UTVECKLINGSSAMARBETE

Fakta: Makt/Inter-Parliamentary Union, Tillgångar/Forum Syd, Vård/Uppsala Universitet/Världsbanken, Hiv/Unifem.
Form/Produktion: Hemma/Jupiter Reklam. Tryck: Edita. Art.nr: SIDA4878sv.

TESTA TRE NUMMER AV OMVÄRLDEN

Prova Sveriges ledande tidning om global utveckling. 3 nummer utan kostnad. Fyll bara i namn och adress i rutan och skicka in.

NAMN

ADRESS

Frankeras ej
Omvärlden
betalar portot

Omvärlden

Svarspost

110 45 701

110 30 Stockholm